

Pangaliidu ettepanekud Eesti majanduse konkurentsivõime tõstmiseks

Milline täpsemalt on jõukas Eesti, kui suuname pilgud aastasse 2035? See on ühiskond, mida iseloomustavad tark kasv ja suurenenud jõukus. **Meie majanduse tootlikkus isiku kohta on tõusnud 120%-le Euroopa Liidu SKP-st.** Selleni viib mõistmine, et arenenud ettevõtlusmaastik, haritud elanikkond ning tugev ettevõtja on peamised võtmed jõukuse kasvatamiseks.

Pangaliit toetab igati Majandus- ja kommunikatsiooniministeeriumi plaani Eesti majanduse konkurentsivõime tõstmiseks aastani 2035. Eriti olulised on meie hinnangul stabiilise õigusruumi loomine ja ebavajaliku bürokraatia vähendamine. Samuti peame vajalikuks ning käsitleme ka oma ettepanekutes investeringute toetamise ja ligimeelitamise teemat. Järgmise sammuna on Eestis tegutsevate pankade arvates väga oluline konkreetsete rakenduskavade väljatöötamine, et panna paika konkreetsete tähtsajad, vastutajad ja ressursid, mis kaasatakse plaani elluviimiseks.

Teine oluline dokument, mis haakub väga hästi Pangaliidu visiooniga, on Tööandjate Keskliidu majanduslepe „Ambitsioon on valik“. Selles on selgelt fikseeritud konkreetsete sammud, mida riik ja ettevõtjad peaksid järgneva kümne aasta jooksul tegema, et tõsta Eesti majanduse konkurentsivõimet. Pangaliidu arvates on kriitiline, et see lepe sõlmitaks parteideülese ühiskondliku kokkuleppena, mida toetavad kõik Eesti erakonnad.

Pangaliit ei sekku konkreetsetesse maksudiskussiooni, sest see on poliitiliste valikute küsimus, kus ühe või teise valiku üle otsustab lõpuks valijate mandaat. Oleme veendunud, et stabiilse ettevõtluskeskkonna lahutamatu osa on efektiivne ja toimiv maksusüsteem, mida iga-aastaselt ei muudeta. Stabiilne maksusüsteem eeldab ühiskondlikku kokkulepet ja sellele eelnenud laipõhjalist diskussiooni ühiskonnas.

Oma visiooni realiseerimiseks pakub Pangaliit välja konkreetsete ettepanekud neljas valdkonnas: regionaalne areng, investeringute toetamine, kohalik kapitaliturg ja üldine finantskirjaoskus, rohepöördega kohanemine.

1. Kogu ühiskonna huvides on tugev Eesti ja ühtlane areng üle kogu riigi. Selle eeldusteks on muu hulgas regionaalne siduvus ja tugevad väikesed ja keskmise suurusega ettevõtted (VKEd). Nende eelduste toetamiseks teeme järgmised soovitusel:
 - 1.1. **EISA toetusmeetmed VKEdele peaksid arvesse võtma regionaalse arengu eripära ja toetama rohepööret.** Väljaspool pealinna piirkonda (Tallinn ja Harju maakond) asuvatele ettevõtetele võiksid olla rakendatud madalamad omaosaluse määrad (näiteks VKE arenguprogrammis oleks omaosalus mitte 55%, vaid 25%). Lisaks peaksid tingimused olema soodsamad ja paindlikumad, kui plaanitud investeringud lähevad rohepöörde toetuseks (nt taastuvenergia, ressursitõhususe, ringmajanduse vms projektidele).
 - 1.2. **EISA käendustingimuste atraktiivsemaks muutmine.** Eelkõige aitab seda saavutada suurem paindlikkus, mis võimaldab pakkuda proportsionaalse käenduse kõrval ka fikseeritud käendust. Samuti peame vajalikuks EISA/MESi käendustasude alandamist.
 - 1.3. **Riigi jaoks olulise infrastruktuuri arendamisel** (sh põhimaanteedel neljarealisteks ehitamine ja energiataristu arendamine) toetame **PPP-skeemide rakendamist.**

- 1.4. Regionaalsete erisuste tasandamiseks** tuleks EL struktuurifondide vahendeid kasutada senisest oluliselt suuremal määral. Selleks on vaja jagada Eesti kaheks piirkonnaks NUTS2¹ jaotuses, mis omakorda eeldab erandi taotlemist EL-lt.
- 2. Eesti on kaotamas investeeringute riiki meelitamisel ja hoidmisel oma eelist naabrite ees** (sh ka Lätile ja Leedule), mis pikemas perspektiivis pärsib arengut ja innovatsiooni. Olukorra parandamiseks soovitame:
 - 2.1. Viia investorite ja suurettevõtete suhe riigiga üle põhimõttele „üks kokkupuutekoht“** (*single point of contact*).
 - 2.2. Kasvatada riigi (EISA) tuge suurettevõttele**, mh suurendada väljastatavaid käendusi suurettevõtetele (praegu max 1,5 mEUR, võiks tõsta tasemele 25 mEUR) ning lisada paindlikkust investeeringute meelitamiseks Eestisse (nt erisused elektritariifides, lisatoetused jm).
- 3. Pangaliit soovitab kohaliku kapitalituru elavdamist läbi võimaluste laiendamise ja üldise finantskirjaoskuse parandamise.**
 - 3.1.** Peame vajalikuks kohalikule jaeinvestorile suunatud riigi võlakirjade emiteerimist.
 - 3.2. Leiame, et finantskirjaoskuse parandamiseks** tuleks majandusõpe koolides tuua alusharidusse ja välja töötada mängulised temaatilised programmid lasteaiaeaalsete tarbeks. Majandusõpe (ettevõtlusõpe) gümnaasiumis peaks olema kohustuslik õppeaine.
- 4. Soovitame riigil aidata ettevõtteid kohanemisel kliimamuutustest tulenevate uute regulatsioonide ning konkurentsiolekorraga.**
 - 4.1. Peame vajalikuks riigi tasandil rohepöörde kompetentsikeskuse loomist ettevõtjate paremaks informeerimiseks** (vajadusel koos kohalike esindustega). Keskuse töö eesmärk on selgitada rohujuure tasandil mängureegleid ja võimalusi, mis tulenevad rohepöördest.
 - 4.2. Rohepöörde ja sotsiaalse jätkusuutlikkuse printsiipide kokkuleppimine riigihangete jaoks.** Võimalikeks näideteks on kohalike materjalide ja toodete eelistamine, lühikesed transporditeed, materjalide võimalikult madal jalajälg, materjalide hierarhia, õiglaselt toodetud toodete eelistamine, kohalike integratsiooniinitsiatiivide toetamine (nt nende toodete eelistamine, mille on tootnud ettevõtted, kes loovad puuetega inimestele töökohti).

¹ NUTS (*Nomenclature des unités territoriales statistiques*) on EL statistikas territoriaalne ühik. NUTS 1 on kõige suurem ja n-õ peamine sotsiaalmajanduslik regioon, NUTS 2 on baasregioon, mis on aluseks regionaalpoliitikale ja vastavate rahaliste vahendite jaotusele ning NUTS 3 on kõige väiksem, kuid oma erisustega regioon. NUTS 1 ja NUTS 2 jaotuses on Eesti täna üks piirkond. NUTS 3 jaotuses on Eestis viis regiooni. Enamikus ELi riikides on pealinnapiirkond eraldi regioon, sest seal on elatustase muudest regioonidest kõrgem. Ainsad, kes seda erisust EL-s ei ole kasutanud, on Läti ja Eesti (lisaks Malta, Küpros ja Luksembourg).